

Безхатьки та Приблуди

О. Генрі

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

© Видавництво «Богдан». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Червоні троянди для Тоні

Е стакадний міст Міжнародної залізниці 1 згорів ущент 2. І потяг, який прямував із Сан-Антоніо 3 на південь, на найближчі сорок вісім годин був відрізаний від місця призначення. Той потяг мав привезти Тоні Вівер її великодній капелюшок 4.

Еспірісьйон, мексиканець, якого відрядили із ранчо Еспіноса 5 і який мав проїхати бричкою сорок миль, аби забрати та привезти той капелюшок, повернувся, стинаючи плечима та розводячи порожніми, якщо не рахувати цигарки, руками. На невеличкій залізничній станції, що звалася Нопал 6, йому повідомили про те, що потяг затримається, тож, не отримавши розпорядження чекати, він просто розвернув своїх коників і повернувся на ранчо.

Отже, неабияк помиляється той, хто припускає, ніби Остара, ця богиня весни 7, переймається парадами, що відбуваються на П'ятій авеню після відвідин церкви, більше, ніж її вірними прихильниками, які збираються у молитовному домі містечка Кактус, штат Техас. Дружини та доньки власників ранчо в окрузі Фріо 8 вбираються квітом новеньких капелюшків і суконь так само віддано та ясно, як і деінде, і на один-єдиний день Південний Захід перетворюється на суміш із хащів велетенських кактусів, Парижа та раю. Нині була Страсна п'ятниця, а великодній капелюшок Тоні Вівер червонів, невидний нікому, десь у вагоні безсилового експреса, що стояв, овіяний пустельним повітрям, ген за згорілим естакадним мостом. А ополудні в суботу дівчата Роджерс із ранчо Шнурівка, Елла Рівз із ранчо Якір та місіс Беннет з Ідою з Грін-Веллі мали зібратися на ранчо Еспіноса та взяти із собою Тоню. А тоді це прекрасне зібрання разом зі своїми дбайливо загорненими та зав'язаними у клунки для захисту від дорожньої куряви капелюшками та сукнями весело та неквапно подолає десять миль до Кактуса, де наступного ранку вони ошатно вберуться, підкорятимуть чоловіків,

віддаватимуть шану богині весни та викликатимуть заздрісне хвилювання серед польових лілей.

Тоня сиділа на східцях ґанку ранчо Еспіноса, похмуро цвяхуючи коротким плетеним нагаєм жмутик кучерявої мескітової трави 9. Вона демонструвала набурмосені та зухвалі губи й щосили намагалася випромінювати ауру недолі та трагедії.

— Ненавиджу залізницю, — категорично проголосила вона. — І чоловіків. Чоловіки ж бо вдають, буцімто вони отими залізницями керують. А чи ж можете ви дати бодай однісіньке виправдання тому, що естакадні мости займаються та йдуть за вітром? Капелюшок Іди Беннет буде оздоблений фіалками. А я й кроку не ступлю у керунку Кактуса без новенького капелюшка. Була б я чоловіком, я би вже його з-під землі дістала.

Двійко чоловіків неспокійно слухали це паплюження їхнього роду. Один із них був Велз Пірсон, наглядач скотарського ранчо Мучо Калор 10. Інший — Томпсон Барроуз, успішний вівчар з Долини Кінтана. Обидва вони вважали Тоню Вівер прегарною дівчиною, надто коли вона сварила залізниці та погрожувала чоловікам. Обидва віддали би власний епідерміс, аби з нього створили для Тоні великодній капелюшок, і зробили би це набагато охочіше, ніж страус розстається зі своїм пір'ям, а біла чапля — зі своїм життям 11. І жоден із них не був винахідливий достатньо для того, аби вигадати спосіб, який дозволив би надолужити прикру нестачу до прийдешньої Великодньої неділі. Засмагле до темно-брунатного кольору обличчя Пірсона та його світле, вигоріле на сонці волосся надавали йому вигляду школяра, якого охопила така притаманна молодості глибока та невідступна журба. Тоніна скрута геть його засмутила. Томпсон Барроуз був досвідченіший та ліпше пристосовувався до обставин. Свого часу він приїхав сюди звідкілясь зі Сходу; носив краватки та черевики, і у жіночій присутності йому відбирало мову.

— Великий сухий ставок, що коло Піщаного Струмка, — сказав Пірсон навімання, не надто сподіваючись на успіх, — після минулого дощу заповнився водою.

— Ох! Та невже? — різко відказала Тоня. — Красно дякую за те, що повідомили мені про це. Гадаю, для вас, містере Пірсон, новенький капелюшок — то ніщо. Гадаю, ви собі думаєте, що жінка має п'ять років поспіль незмінно носити того самого старезного стетсона 12, як оце ви. Якби ваш старий ставок та й загасив отой естакадний міст, коли він зайнявся, отоді ви мали би бодай якусь підставу, аби про нього згадувати.

— Міс Вівер, я глибоко співчуваю, — мовив Барроуз, застережений Пірсоною долею, — що ви не змогли отримати свого капелюшка... насправду, глибоко співчуваю. Якби я міг щось зробити, то...

— Не переймайтеся, — із солодким сарказмом перепинила його Тоня. — Якби ви могли щось зробити, то вже певно, що робили би. Але нема на те ради.

Тоня завагалася. Проблиск надії промайнув у її очах. Де й ділася її набурмосеність. Дівчину охопило натхнення.

— Ген коло Роздоріжжя Самотнього Береста, — мовила вона, — є одна крамниця, де продаються капелюшки. Єва Роджерс дістала свій саме там. Вона казала, що то — капелюшок останньої моделі. Може, там іще лишилося кілька таких. Але ж до Самотнього Береста — цілих двадцять вісім миль.

Брязнули остроги двох чоловіків, які покvapливо підвелися; і Тоня заледве не посміхнулася. Отже, ще не всі Лицарі обернулися на порох; і не заіржавіли ще коліщатка їхніх острогів.

— Звичайно, — мовила Тоня, задумливо розглядаючи білу хмаринку, що плинула блакитним небесним склепінням понад затокою 13, — ніхто не встигне проїхати верхи до Самотнього Береста й назад до того, як завтра зранку по мене заїдуть дівчата.

Тож я, гадаю, буду змушена залишитися вдома цієї Великодньої неділі.

А тоді вона усміхнулася.

— Ну, міс Тоню, — мовив Пірсон, простягаючи руку по свого капелюха, з виглядом таким хитрим, який має хіба що заснуле немовля. — Гадаю, час мені вже пустити свого коника клусом назад, до Мучо Калор. Завтра зранку насамперед подамся до Сухого Ручая на виїздку коней 14; адже ми із Дорожнім Бігунцем 15 маємо бути там. Кепсько, що ваш капелюшок отак затримався на шляху. Та, може, той естакадний міст таки встигнуть вчасно полагодити до Великодня.

— Я вже теж мушу їхати, міс Тоню, — оголосив Барроуз, поглядаючи на свого годинника. — Отакої, таж оце вже майже п'ята година! Мушу вирушати до табору, де пасеться молодняк, аби допомогти вчасно позаганяти тих навіжених овечок до кошари.

Скидалося на те, що залицяльників Тоні змусила поспішати якась нагальна потреба. Вони манірно попрощалися із дівчиною, а тоді з ретельною та урочистою гречністю, притаманною мешканцям Південного Заходу, потисли один одному руки.

— Сподіваюся невдовзі побачити вас знову, містере Пірсон, — сказав Барроуз.

— Навзаєм, — мовив скотар, і вираз його обличчя був поважний, неначе у чоловіка, чий друг вирушає у довгу китобійну подорож. — Хай би коли вам трапилася нагода проїздити попри межі ранчо Мучо Калор — ласкаво прошу завітати до господи, я буду радий вас бачити.

Пірсон скочив у сідло Дорожнього Бігунця, найжвавішого ковбойського коника у долині Фрію, та дозволив йому хвилинку погарцювати — таку вже той кінь мав звичку, навіть наприкінці подорожі, що тривала цілий день.

— Міс Тоню, — гукнув він, — а який був той капелюшок, що його ви замовили у Сан-Антоніо? Нічого не можу з собою вдіяти, такий мене жаль бере, як про нього подумаю.

— Солом'яний, — сказала Тоня, — звичайно ж, останньої моделі; оздоблений червоними трояндами. Ось що я люблю — червоні троянди.

— Жоден інший колір не пасував би ліпше до ваших обличчя та волосся, — захоплено мовив Барроуз.

— Ось що я люблю, — сказала Тоня. — З усіх квітів я віддаю перевагу червоним трояндам. Усі ті рожеві чи сині — не для мене. Та що вже тут вдієш, якщо естакадні мости згоряють і залишають тебе без нічого? Такий вже кепський та нудний Великдень матиму я цьогоріч!

Пірсон зняв свого капелюха та пустив Дорожнього Бігунця учвал, у керунку чапаралевих 16 хашців, на схід від господи власника ранчо Еспіноса.

Коли Пірсонові стремена заторохкотіли по густих чагарниках, довгоногий гнідий кінь Барроуза вирушив у південно-західному керунку вузьенькою смугою відкритої прерії.

Тоня повісила свого нагая та увійшла до вітальні.

— Мені дуже шкода, доню, що ти не отримала свого капелюха, — промовила до неї мати.

— О, матінко, не хвилюйся, — спокійно мовила Тоня. — Завтра вранці я таки матиму нового капелюшка.

Коли Барроуз дістався місця, де відтинок прерії закінчувався, то потягнув віжки, спрямував свого гнідого праворуч і дозволив йому граційно та повільно прокладати шлях порослою саквістою 17 рівниною, якою пролягало нерівне та сухе дно агроуо 18. А тоді кінь зіп'явся вгору, продерся каменистим, укритим густими чагарниками пагорбом і, зрештою, задоволено форкнувши, дістався високої, рівної прерії, трав'янистої та поцяткованої світлішою зеленню

мескітів 19, які вбралися у своє весняне листя. Барроуз незмінно прямував праворуч, аж поки виїхав на стару індіанську стежку, що вела на південь уздовж річки Нуесес 20, а тоді повертала і тяглася двадцять вісім миль на південний схід, через Самотній Берест.

Тут Барроуз підігнав гнідого, пустивши його навзаводи. Вигідніше вмоствившись у сідлі для довгої поїздки, Барроуз почув стукіт копит, приглушене хльоскання чапаралю по дерев'яних стременах, несамовите гикання команчів 21; і з хащів праворуч від стежки, неначе жовте курча із темно-зеленої великодньої крашанки, вигулькнув Велз Пірсон.

Коли Пірсон не перебував у присутності жіночності, перед якою відчував благоговіння, журбі не було місця в його грудях. У присутності Тоні його голос був ніжний, неначе голос жаби-бика 22, що сидить влітку у своєму очеретяному кубельці. А нині від його радісного горлання кролики, що були за милю від нього, опускали вуха, а чутливі рослини стуляли своє листя 23.

— А ти нівроку так далеченько від ранчо переніс отой свій табір для молодняку, еге ж, сусідо? — запитав Пірсон, коли Дорожній Бігунець порівнявся з гнідим коником.

— На двадцять вісім миль, — відповів Барроуз, дещо спохмурнівши. Пірсонів сміх на годину раніше розбудив сову, що сиділа собі у дуплі водяного береста 24 понад річкою на відстані пів милі.

— Ну то й добре, вівчарю. Я ж бо й сам віддаю перевагу чесній грі. Ми з тобою просто двійко очманілих капелюшників, які вийшли на лови, щоб уполовати капелюшка у цій глушині. Попереджаю, Барре, ліпше тобі дивитися за своїми кошарами. Ми з тобою почали одночасно, і той, хто дістане головний убір, зійде на дещо вищу сходинку на ранчо Еспіноса.

— Славного маєш коника, — мовив Барроуз, поглядаючи на бочкоподібне тіло Дорожнього Бігунця та його тонкі ноги, що

рухалися розмірено, неначе поршневий шток двигуна. — Звісно, це перегони; одначе ти надто добрий вершник, аби підострожувати свого коня аж так рано. Нумо, поїдьмо разом, допоки дістанемось останньої прямої перед фінішем.

— Охоче складу тобі товариство, — погодився Пірсон, — і я у захваті від твого здорового глузду. Якщо у Самотньому Бересті є капелюшки, завтра ж один із них прикрасить собою чоло міс Тоні, і тебе на цій коронації не буде. Я не вихваляюся, Барре, проте твій гнідий слабкий на передні ноги.

— Закладаюся своїм конем проти твого, — запропонував Барроуз, — що завтра вранці міс Тоня надягне капелюшок, який я привезу їй до Кактуса.

— Ловлю тебе на слові, — вигукнув Пірсон. — Але ж, ой, леле, це ж наче конокрадство з мого боку! Зможу використовувати того гнідого, як коника для пані...коли дехто переїде до мене на ранчо Мучо Калор, і...

Темне обличчя Барроуза набуло такого лютого виразу, що ковбой перепинив свою промову. Одначе Пірсон був не з тих, кого можна довго тримати у напрузі.

— Барре, а що воно за знак, усі ті великодні штуки? — бадьоро запитав він. — Чого це жінки неодмінно мусять дістати собі ті новенькі капелюшки, про які дізнаються з альманаху, чи зі шкіри пнутися, намагаючись їх доп'ясти?

— Великодній обряд, хоча й не згаданий ні у Старому, ані у Новому Заповіті, — пояснив Барроуз. — Усе це дійство коїться за наказом Папи абощо. А ще це якось пов'язано із Зодіаком, і, здається, було винайдено ще давніми єгиптянами.

— Ну, значить із тим святом усе гаразд, якщо вже погани поставили на ньому своє тавро, — сказав Пірсон, — інакше Тоня ніколи не мала би справи з отими святкуваннями. До того ж усе те у церкві витворяють. А припустімо, Барре, що у тамтій крамниці у

Самотньому Бересті є лише один-однісінький капелюшок!

— Тоді, — похмуро мовив Барроуз, — найкращий з нас відвезе його назад, на ранчо Еспіноса.

— Овва, чоловіче! — скрикнув Пірсон, підкидаючи свого капелюха угору та ловлячи його. — Таж із отих вівчарських ранчо ще ніколи не виходило анічогісінько подібного до тебе. Ти говориш добре і до речі. А що, як їх там більше, ніж один?

— Тоді, — сказав Барроуз, — кожен обере капелюшок, і тоді один із нас перший привезе його до міс Тоні, а інший — ні, та й квит.

— Ніколи ще не було на світі двох душ, — проголосив Пірсон, підвівши очі до зірок, — більш споріднених, і двох сердець, які билися би влад так само, як оце наші з тобою. Ти і я могли би разом їхати верхи на єдинорозі та думати одну думку на двох.

Коли два вершники прискакали до Самотнього Береста, вже трохи перейшло за північ. Пів сотні будинків цього великого селища вже були темні. На єдиній вулиці стояла замкнена на засув крамниця із зачиненими віконницями.

А вже за кілька митей коні були прив'язані й Пірсон бадьоро гатив у двері старого Саттона, крамаря.

Крізь шпарину у масивній віконниці вистромилося дуло вінчестера 25, а слідом за ним і коротке запитання.

— Велз Пірсон з Мучо Калор і Барроуз з Ґрін-Веллі, — була йому відповідь. — Ми хочемо купити дещо у крамниці. Ви вже вибачайте, що вас розбудили, та ми просто мусимо це дещо купити. Ну ж бо, виходьте, дядьку Томмі, та покваптесь-но.

Дядько Томмі був неквапний, проте невдовзі вже стояв за прилавком із засвіченою газовою лампою і слухав, як двійко чоловіків оповідають йому про свою нагальну потребу.

— Великодні капелюшки? — сонно промовив дядько Томмі. — Ну, так, здається, десь у мене ще залишалася пара. Оце щойно

навесні замовив дюжину таких. Зараз я вам їх покажу.

Отже, напівсонний чи бадьорий, а дядько Томмі був гендлярем. У запліжжених картонних коробках попід прилавком у нього таки справді залишилося два капелюшки. Але, на жаль! — і це не свідчить на користь його торгівельної чесності у ту досвітню суботню годину — то були капелюшки ще з позаминулої весни, й жіноче око викрило би це шахрайство, заledве глянувши на них. Одначе для неосвіченого погляду ковбоя та вівчаря вони видавалися свіжесенькими, неначе були зроблені нинішнього квітня.

Ці капелюшки належали до різновиду, знаного колись як «колесо-до-воза» 26. Вони були плетені із цупкої соломи, забарвлені начервоно та мали пласкі криси. Обидва були достоту однакові та щедро оздоблені навколо наголовків пишними, бездоганными, штучними білими трояндами.

— Оце й усе, що ти маєш, дядьку Томмі? — запитав Пірсон. — Ну то гаразд. Вибір тут невеликий, Барре. Обирай, який тобі більше до вподоби.

— То капелюшки останньої моделі, — збрехав дядько Томмі. — Ви би побачили такі самісінькі на П'ятій авеню, якби були у Нью-Йорку.

Задля захисту дядько Томмі загорнув і зав'язав кожен капелюшок у два ярди темного ситцю. Один із них Пірсон обережно приторочив 27 до сидла ремінцями з телячої шкіри; другий став частиною ноші Дорожного Бігунця. Чоловіки вигукнули до дядька Томмі слова подяки та прощання й пустили своїх коників легким чвалом назад, у ніч, до останньої прямої перед фінішем.

Вершники керували кіньми з усією вправністю, на яку були здатні. Повертаючись назад, вони їхали повільніше. Ті нечисленні слова, що ними вони перекидалися один із одним, аж ніяк не були недружніми. При лівій нозі Барроуза був вінчестер, перекинутий через луку сидла. Пірсон був підперезаний паском із кобурою, у якій

стримів шестизарядний револьвер. Саме так чоловіки їздять верхи в окрузі Фріо.

О пів на восьму ранку вони виїхали на вершину пагорба та побачили на відстані п'яти миль ранчо Еспіноса — білу цятку попід темною латкою вічнозелених дубів.

Це видовище змусило Пірсона випростатися у сідлі. Він знав, на що був здатний Дорожній Бігунець. Гнідий коник Барроуза був увесь в милі та зчаста спотикався; натомість Дорожній Бігунець рвучко та розмірено, неначе паровий двигун, простував уперед.

Пірсон обернувся до вівчаря та засміявся.

— Бувай, Барре, — крикнув він, помахавши рукою. — Отепер це перегони. Ми на останній прямій.

Він стиснув колінами боки Дорожнього Бігунця та спрямував його у керунку ранчо Еспіноса. Дорожній Бігунець пустився навскач, закидаючи голову та форкаючи ніздрями, немовби був свіжий та щойно повернувся з пасовиська, де відпочивав упродовж місяця.

Пірсон проїхав двадцять ярдів і почув звук, який годі було сплутати із чимось іншим — то важіль затвора вінчестера подавав патрон у ствол. Пірсон встиг припасти до спини свого коня, перш ніж до його вух долинув гучний постріл.

Цілком можливо, що Барроуз намірявся лише покалічити коня — він був достатньо вправним стрільцем, аби зробити це, не наражаючи вершника на небезпеку. Одначе, коли Пірсон нахилився, куля пройшла крізь його плече та шию Дорожнього Бігунця. Кінь упав, а ковбоя кинуло сторчголов на тверду землю, і після того жоден із них не намагався поворухнутися.

Барроуз, не зупиняючись, поїхав уперед.

А за дві години Пірсон розплющив очі та оцінив становище. Він спромігся звестися на ноги та, похитуючись, дістатися назад, до місця, де лежав Дорожній Бігунець.

Дорожній Бігунець лежав на землі, але виглядало на те, що йому там цілком зручно. Пірсон оглянув коня і виявив, що куля лише подряпала його. Тварина звалилася з ніг і на певний час була виведена з гри, однак не зазнала серйозних ушкоджень. Але коник втомився та лежав собі на капелюшку міс Тоні, об'їдаючи листячко з гілки мескітового дерева, що вельми послужливо нависала понад шляхом.

Пірсон змусив коня підвестися. Великодній капелюшок звільнився від тороків і лежав у своєму ситцевому пакованні, перетворившись на безформний клунок від перебування під масивним тулубом Дорожнього Бігунця. А тоді Пірсон зомлів і впав уперед головою, повалившись просто на бідолашний капелюшок і зім'явши його своїм пораненим плечем.

Вельми складно вбити ковбоя. За пів години він воскрес — а жінці цього часу вистачило би для того, щоб зомліти двічі та в проміжках покуштувати морозива для відновлення сил. Пірсон обережно підвівся та знайшов Дорожнього Бігунця, який саме заклопотано щипав поближню травичку. Він знову приторочив того безталанного капелюшка до сідла і після численних невдач таки спромігся сісти верхи.

Опівдні коло ґанку ранчо Еспіноса зібралася весела та схвильована компанія. Були тут і дівчата Роджерс у своїй новенькій бричці, і добродії з ранчо Якір, і товариство з Грін-Веллі — громада зійшлася переважно жіноча. І кожнісінька мала на голові новенького великоднього капелюшка, і це попри те, що вони перебували у самотніх і безлюдних преріях. Адже жінки над усе прагнули сяяти та вшанувати майбутнє свято як годиться.

Коло воріт стояла Тоня, і на щоках її блищали неприховані сльози. У руці вона тримала привезеного Барроузом із Самотнього Береста капелюха, і плакала вона саме через оті осоружні білі троянди, якими його було оздоблено. А дівчата, не приховуючи

радості «справжніх» подруг, казали Тоні, що колесо-до-воза нині ніхто не носить, адже вони ще три сезони тому пішли у небуття.

— Надягай свого старого капелюшка та їдьмо вже, Тоню, — наполягали вони.

— На Великдень? — запитала вона. — Та я радше помру. — І знову заплакала.

Капелюшки дівчат, яким пощастило більше, були зігнуті та викривлені згідно з найновішими вимогами, що їх висувала мода тієї весни.

Аж ось із хащів до товариства виїхала верхи якась дивна істота та стомлено зупинила свого коня. Прибулець був геть понівечений та поплямований зеленню трави й вапняком кам'янистих шляхів.

— Добридень, Пірсоне, — сказав татко Вівер. — Скидається на те, що ти допіру намагався об'їздити мустанга 28. А що то ти приторочив до сідла — чи не kota в мішку?

— Ой, ну ж бо, Тоню, ходи до нас, якщо збираєшся їхати, — сказала Бетті Роджерс. — Ми не мусимо чекати на тебе аж так довго. Не зважай ти на той капелюшок. Он який маєш прегарний серпанок — із ним ти у будь-якому старому капелюсі матимеш доволі милий вигляд.

• • •

Далі — у повній книжці «Безхатьки та Приблуди».

nashaknyga.com.ua